

INNHOOLD

Forord	11
Kapittel 1	
Sosialt arbeid og teorier	13
Innledning	13
Bokens tre teoriretninger	14
Hva er teori i sosialt arbeid, og hva er teoriers funksjon?	15
Teori og praksis i sosialt arbeid	16
Hva menes med teoretisering i utøvelsen av faget?	18
Diskurser	19
Sosialt arbeids mandat og oppgaver	20
Sosialt arbeids mandat og oppgaver i den nordiske velferdsstaten ...	22
Samspill mellom sosiale problemer, oppgaver for sosialt arbeid og praksis i sosialt arbeid	24
Sosialt arbeid, velferd og juss	26
Et eksempel på hva teorier om interaksjon, konflikt og system åpner for «å se og forstå»	27
Bokens historie og oppbygning	28
Sammendrag av bokens kapitler	30
Kapittel 2	
Historisk forankring av teorier i sosialt arbeid	33
Innledning	33
To pionerer i sosialt arbeid og deres arbeid med sosiale problemer	34
Jane Addams og samfunnsarbeid	34
Mary Richmond og individuelt sosialt arbeid	35

Teorier med relevans for sosialt arbeids utvikling og kunnskapsgrunnlag	37
Psykodynamisk teori	37
Læringsteori	39
Interaksjonistisk teori	40
Konfliktteori	42
Systemteori	44
De fem teoriene plassert i en historisk sammenheng	45
Sosialt arbeid som prosess	47
Problemløsningsmodell	47
Interaksjonsmodell	50
Oppgaveorientert modell	51
Sammenligning av prosessmodeller	52

Kapittel 3

Interaksjonistiske teorier i sosialt arbeid	54
Innledning	54
Situasjonsdefinisjonen	54
Å ta den andres perspektiv	55
Refleksjon i handling	55
Arbeidsrelasjonen	56
Teorier som har relevans for sosialt arbeid	56
George Herbert Meads sosialiseringsteori	57
Erving Goffmans rolle- og samhandlingsteori	59
Judith Butlers teori om performativitet, normalitet og makt	61
Oppsummering	64
Interaksjonistiske teorier i sosialt arbeid	65
Interaksjonsmodellen i sosialt arbeid generalistpraksis	65
Sosialt arbeid og miljøarbeid	67
Sosialt arbeid med kognitiv terapi	69
Oppsummering	72
Handlemåter i interaksjonistiske teorier	73
Arbeidsrelasjonen	73
Å respektere situasjonsdefinisjonen	74
Mestring og utvikling	76
Arbeidsprinsipper som sosialarbeideren benytter i arbeidet	78

Oppsummering	80
Kritikk av interaksjonistiske teorier	80
Oppsummering av interaksjonistiske teorier i sosialt arbeid	81

Kapittel 4

Konfliktteori i sosialt arbeid	82
Innledning	82
Makt	83
Frigjøring gjennom maktmobilisering	83
Kritisk blikk	83
Dialog og antialog	84
Teorier med relevans for sosialt arbeid	85
Foucault: poststrukturalisme og maktens relasjonelle karakter	85
Bourdieu: kapitalformer og klasseteori for å forstå sosial ulikhet	86
Arendts teori om politikk, makt og vold	88
Konfliktteorier i sosialt arbeid	91
Frigjørende sosialt arbeid	91
Gjenopprettende praksis (restorative justice)	97
Samfunnsarbeid	100
Handlemåter i konfliktteori	105
Konflikthåndtering og mekling	105
Interseksjonalitetsanalyse	106
Kultursensitiv tilnærming	107
Kritisk refleksjon	109
Kritikk av konfliktteori	112
Oppsummering av konfliktteoretiske teorier i sosialt arbeid	113

Kapittel 5

Systemteori i sosialt arbeid	114
Innledning	114
Helhet	115
Kontekst	116
Tilpasning til det eksisterende	116
Passelig forskjell for å skape endring	117
Teorier som har relevans for sosialt arbeid	118
Niklas Luhmann og kommunikasjon som skaper sosiale system	118

Urie Bronfenbrenner og utviklingsøkologisk sosialisering	120
Martha Nussbaum og teori om menneskelige kapabiliteter og fordeling av goder	121
Oppsummering	124
Systemteorier i sosialt arbeid	125
Generell systemteori og familiearbeid	125
Tilknytningsteori i arbeid med barn og familier	128
Økologi og komplekse systemteorier i arbeid med sosiale problemer	130
Oppsummering	134
Handlemåter i systemteori	135
Roller, rettigheter og plikter	135
System, grenser og omverden	137
Systemiske reflekterende prosesser	139
Nettverkskart og kartleggingsprosesser	142
Oppsummering	146
Kritikk av systemteori	147
Oppsummering av systemteorier i sosialt arbeid	148

Kapittel 6

Praksisrelevans for tre teorier i sosialt arbeid	149
Innledning	149
Eksempel fra kommunal miljøtjeneste: Beboeres rett til selvbestemmelse	149
Situasjonsbeskrivelse	149
Bidrag fra interaksjonistiske teorier	151
Bidrag fra konfliktteoretiske teorier	152
Bidrag fra systemteoretiske teorier	155
Sammenligning av fokus	156
Eksempel fra kommunal barnevernstjeneste: kompleksitet i barnevernsarbeid	157
1. Beskrivelse av familiesituasjonen	158
2. Mor kontakter sosialarbeider	159
3. Sosialarbeideren oppdaterer en kollega om saken	159
Barnevernsarbeideres diskusjon om familiesituasjonen og deres hjelpebehov	160

Refleksjon over det sosiale arbeidet – i lys av teoriene interaksjon, konflikt og system	164
Eksempel fra Nav: Kartlegging med unge brukere utenfor skole og jobb	166
Bruk av teori i sosialt arbeid-kartlegging	167
Teori i kartleggingspraksiser: unge brukeres erfaringer og forståelser	168
Om sosial eksklusjon	168
Om system-eksklusjon	170
Om betydningen av sosiale relasjoner og interaksjoner	171
Oppsummering av de tre teoriene relatert til praksis i sosialt arbeid	173
 Kapittel 7	
Teorier i sosialt arbeid – en sammenligning av de tre tilnærmingene	175
Innledning	175
Oppsummert om bokens tre teorikapitler	176
Interaksjonistiske teorier	177
Konfliktteorier	178
Systemteorier	179
Sosialkonstruksjonismens betydning for sosialt arbeid	180
Eksternalisering	182
Objektivering	182
Internalisering	183
Sosiale problemer i lys av de tre teoriene	184
Forståelse av sosiale problemer innenfor de tre teoriretningene	185
Årsaksforklaringer på sosiale problemer	187
Sosial orden i lys av de tre teoriene	189
Makt i sosialt arbeid i lys av de tre teoriene	191
Sammenstilling av teorier om interaksjon, konflikt og system	194
Å være underveis – i prosess	197
 Litteraturliste	199
 Stikkord	211